

כדאי לדעת

אליעזר ישראלי, כפר בלום

מגוון ציוד

עם כניסת מספר חברות המיבאות ציוד חליבה לשיווק בארץ חל מהפך ממש, על ידי האפשרות של בחירה, ואף בגישה של הבוקרים לגבי הציוד המגוון המוצע כעת למכירה. קיימות גם אפשרויות של התאמת ציוד של כמה חברות בשילוב, במיוחד בפריטים כגון: משאבות ואקום בספיקות גבוהות, וסתי ואקום, קמצים בתכולה ומשקל מתאימים ועוד. במקרים אלה רצוי להתיעץ עם המדריכים, כי לא כל שילוב הוא מוצלח. הודות לתחרות בין החברות, קיים גם "מיתון" בעלויות המחירים התכופות, והצרכנים נהנים מזה.

ישנו בולמוס של בניה, ושינויים במכונים קיימים. לעתים תמוה מאוד לראות שמשקים בעלי עדרים בגודל בינוני (270–300 פרות) משקיעים סכומי עתק במכונים ענקיים, אשר תרומתם להעלאת תנובת החלב ואף להספקי החליבה לחולב מועטה. זה שנים רבות שאפשרות הגדלת העדרים כמעט ואינה קיימת, ותוספות מכסות החלב הן זעירות. מי ש"העיו" לעבור את מכסת החלב שנקבעה לו, שילם כעת קנסות כבדים למדי. לכן דרושה זהירות יתר בהשקעות אלו, ורק השקעות ליצירת תנאי חליבה טובים ונוחים יותר הינן מוצדקות.

חליבה לקו

רוב המכונים החדשים שנבנים בשנים האחרונות, וגם אלה שאותם מרחיבים ומוסיפים בהם יחידות חליבה, עוברים לחליבה לקו. זאת התפתחות חיובית מאוד, נוח מאוד לנוע בבור החליבה, ונוח לגשת להרכבת המכונות כשהצננות אינן. יש שיפור בטיב החליבה כי אין תנודות ואקום כשהחלב זורם לקו הנמצא למטה. זולה יותר התחזוקה השוטפת, כי זקוקים להרבה פחות חלקי חילוף שמחירים גבוהים למדי.

הפיתוח המוצלח של מד החלב על ידי צח"מ אפיקים מאפשר ביקורת מלאה על כמות החלב של כל פרה בנפרד.

אחרי הרחקת הצננות ששימשו גם כמיצבים של הוואקום, הוסיפו בכל מכון דוד איזון בגודל של 200–300 ליטר לייצוב הוואקום וזה אמנם פותר את הבעיה. אבל טרם הגיעו לבנית סטנדרט אחיד של מיכל ואין כל אפשרות של ניקוי יסודי של פנים המיכל. היו כבר מקרים שהמיכל הפך לגורם זיהום קשה ביותר. כבר נתקלתי במקרים של חדירת חלב לקו הוואקום וגם הדוד התמלא כולו חלב (בעת שביטנה נקרעת בפנים הגביע, או לא הופעל משחרר החלב) ואז שטיפת קו הוואקום מנקה אמנם את תחתית הדוד, אבל לא את כולו. אז מצטברות בדוד שכבות של גבן, כתוספת לזבל וליכלוך שחודר לקו הוואקום ולדוד דרך יחידות החליבה שנופלות על הריצפה. לכן הכרחי לבנות את הדודים עם אפשרות של פתח רחב, בכדי לאפשר ניקוי יסודי. שסתומי הניקוז המותקנים בדודים, בשום אופן אינם פותרים את הבעיה. אציין כאן מקרה קיצוני למה שדוד ואקום מזוהם גרם לאחרונה באחד המשקים:

היתה התפרצות חזקה של דלקות עטין מסוג קולי, כשכל שבוע נוספו 4–5 פרות עם דלקות קשות ביותר. המשק נקט בכל האמצעים של חליבה היגיינית והקפדה על נקיון הפרות וציוד החליבה וכל זה ללא הועיל. היה ברור לנו שיש כאן גורם של זיהום קשה ממקור חיצוני. הוחלט לבטל את דוד האיזון. התוצאה לא אחרא לבוא, ותוך ימים ספורים נפסקו באופן מוחלט גם דלקות הקולי. מה שנמצא בתוך הדוד, זו היתה זוועה של זוהמה, שאין כל צורך לפרט אותה.

פולסציה מרכזית

משקים קיבוציים רבים מאוד (ואף מושביים בחלקם) עברו לפולסציה מרכזית, המורכבת

למלחמה במחלות העטין, שגורמות נזק עצום למשקי החלב. גם באזורנו (הגליל העליון) הפעלנו את המעבדה, ואחרי תקופת הרצה קצרה היא נכנסה לפעולה מלאה. המעבדה משרתת את כל משקי הגליל העליון, עמק הירדן ורמת הגולן. בצוות המקצועי נמצאים: רופא, איש השדה המטפל גם במכוני החליבה, המדריך האזורי מטעם ש.ה.מ. ורופא "החקלאית" המטפלים באזורים השונים. בשלב ראשון אנו מטפלים במשקים שבעדריהם נמצאו פרות נגועות בסטרף' אגלקטיא בלבד, מכיוון שמחלה זאת היא המדבקת ביותר, ואם לא נוקטים מיד בכל האמצעים למניעת ההדבקה, עלולות רוב הפרות בעדר להידבק ולהביא נזקים קשים ביותר. לשם טיפול אינטנסיבי בעדר נגוע, דרוש קודם כל שיתוף פעולה מלא מצד המשק עם המעבדה והרופא המטפל.

★

האמצעים שאנו נוקטים:

1. בדיקה בקטריולוגית של כל העדר, כדי לגלות את הפרות הנגועות, קלינית ותת-קלינית ביחד;
 2. בידוד מידי של כל הפרות הנגועות בקבוצה נפרדת ואלו נחלבות כקבוצה האחרונה, נוסף גם חליבות תכופות (בין החליבות) של הרבעים הנגועים, רצוי כל שעותיים לפחות;
 3. טיפול על ידי הרופא בכל הפרות הנגועות, ובדיקה חוזרת במעבדה אחרי הטיפול. יש לציין שבטיפול הראשון שנעשה פעמיים בהפרש של 24 שעות, נמצאות 70%–80% שליליות מהמחלה;
 4. בהמשך נעשה הטיפול בפרות, שטרם הבריא, וגם כל העדר נבדק שוב במעבדה, כדי לגלות אם נגועות עוד פרות שהמליטו בינתיים. בס"ה נעשות 5–6 בדיקות של העדר, ורק אם נמצאות 3 בדיקות רצופות שליליות, אפשר לראות את העדר כנקי ממחלה זאת.
- ברור, שכל הפעולה קשורה גם בחליבה היגיינית מוחלטת ועוד פעולות נוספות. על כך במאמר הבא.

מלוח פיקוד הקובע את מספר הפעילות בדקה וממגברים המורכבים על קו הוואקום הראשי והמעבירים את הפולסציה כולה ליחידות החליבה. סידור זה מאפשר פולסציה אחידה מאוד, סדירה ואמינה. זוג מגברים מספיק לכל 6 יחידות חליבה. שיטה זאת דורשת פיקוח מתמיד אף יותר מאשר הפולסטורים האינדיווידואליים שפעלו עד כה. במקרה של תקלה במגבר, נגרם זיוף בשליש או במחצית המכונות המופעלות, והעיקר קשה להרגיש בזיוף. קרו מקרים שחליבות שלמות נעשו כשחלק מהפרות נחלבות בשני רבעים בלבד, ובשני הרבעים הנותרים היתה יניקה בלבד ללא פעימה. לכן חשוב לבדוק כל יום בכמה מצינורות האוויר הכפולים, אם קיימת פעימה טובה ושווה בשני חלקי הצינור. זיופים של ה"צליעה" (limping) אפשר למצוא רק על ידי בדיקה במד פעימה (פולסוגרף או אלפאטרוניק). הגורם העיקרי לזיופים אלה הוא חדירת זבל, אבנים קטנות או חומרים אחרים שנשאבים מהריצפה על ידי מכונה נופלת, והם מגיעים בסופו של דבר אל מתחת לשסתומים שבמגברים. זה מונע מהשסתום להיסגר כנדרש לחלוקת הוואקום לשני צדי העטין והחליבה היא לקויה בהחלט. לכן יש להחליף 2–3 פעמים בשנה את הדיאפרגמות, השסתומים והאטמים הנמצאים בפנים המגבר. אני מחליף 3 פעמים בשנה, כדי להבטיח עבודה תקינה, כי ההוצאה היא מינימלית (כ-45 שקל למגבר על כל החלקים). את הספוגים שעל המגברים יש לנקות 2–3 פעמים בחודש. הספוגים צוברים את כל האבק, מונעים את חדירתו לפנים המגבר ומשמישים כמשתיקי קול.

בעת החלפת חלקי הפנים, יש להקפיד מאוד על הרכבה מדויקת (תמיד פשוט יותר לפרק!). לשם כך אני מציע לסמן בגיר לפני הפרוק לאורך כל חלקי המגבר, וזה ימנע טעויות בהרכבה.

צימצום נזקי מחלות העטין

עם הפעלת המעבדות האזוריות בכל אזורי הארץ, ניתן לרופאים ולנו מכשיר יעיל מאוד